

Андезитовый туф в угольном районе Комло

Л. ТОКОДИ

Около северного входа андезитового карьера, расположенного в южном направлении от Комло производилось глубокое бурение. Бурение проходило серый, свежий андезит, потом, в глубине в 16,20 м, встретилось с агломератным андезитовым туфом; он встречается в 3 слоях различного цвета; его общая мощность достигает 19,65 м.

Известковый песчаник, образующий почву этого слоя, замещается вниз другими осадками. Вулканическое действие в области гор Мечек вступило вместе с рассеянием туфа; в то же время упали маленькие лапилли.

В туфе встречаются, кроме амфиболь-андезитовых лапилли, вулканическое стекло, кварц и опал, последним были сцементированы лапилли. Туф не включает в себе включения подстилающих горных пород. Андезитовая лава залила туф.

К концу вулканического действия имело место извержение горячей воды, преобразуя андезитовое стекло. В этом процессе формировались монтмориллонит и бентонит, заполняющие трещины андезита.

Tuf andésitique à Komló

par L. TOKODY

A côté de l'entrée nord de la carrière d'andésite située au sud de Komló on a établi un sondage d'exploration pour le charbon. Le sondage a traversé de l'andésite grise non altérée, puis à la profondeur de 16,20 mètres il a rencontré du tuf andésitique aggloméré. Le tuf se rencontre en 3 couches de couleur différente, son épaisseur total est de 19,65 m. Le grès calcaire qui en forme le mur est remplacé par d'autres sédiments vers la profondeur. L'activité volcanique de la région de la montagne Mecsek a débuté par un épanchement de tuf, accompagné de la chute de petits lapillis.

Dans le tuf on peut reconnaître, hors les lapillis d'andésite à amphibole, du verre, du quartz et de l'opale qui forme la substance agglomérante des lapillis. Le tuf ne renferme pas des inclusions des roches sous-jacentes. La lave s'est écoulée sur le tuf. Vers la fin de l'activité volcanique des éruptions d'eau chaude ont eu lieu, celles-ci ont transformé le verre de l'andésite et il s'est formé de la montmorillonite et de la bentonite, respectivement, qui remplissent les fissures de l'andésite.

ÚJABB ADAT A KOMLÓKÖRNYÉKI MEDENCEÜLEDÉKEK RÉTEGTANÁHOZ

VÉGH SÁNDOR

Összefoglalás: A komlókörnyéki tortonai rétegekben található, eddig dacitufának tartott közbe-települések egy részéről kiderült, hogy azok mészsanyagúak. Ezért újrávizsgálatra szorulnak az összes tufaszintek, tekintettel arra, hogy azokat ezen a területen rétegazonosításra és a tektonikus elmozdulások kimutatására használják fel.

A komlókörnyéki medenceüledékek mindmáig késlekedő anyagvizsgálatának egyik legégetőbb feladata a tufaszinteknek minősített közbe-települések anyagainak részletesebb feldolgozása. Az elmúlt évi 1:5000-es méretarányú térképezési munka során ennek hiánya számos esetben igen élesen mutatkozott meg.

Vizsgálataink folyamán a tortonai-emeletbeli és az ennél fiatalabb rétegek sorrendjét a következőnek találtuk:

Holocén	Patakordalékok, hányók anyagai
Pleisztocén	Lösz Lössös sárga agyag

	Szürke agyagmárga és márga
	Molluszkumos durva homokkő
Miocén	Sárga homok és homokkő
tortonai-emelet	Szürke agyag és agyagmárga (slir)
	Osztreás homokkő

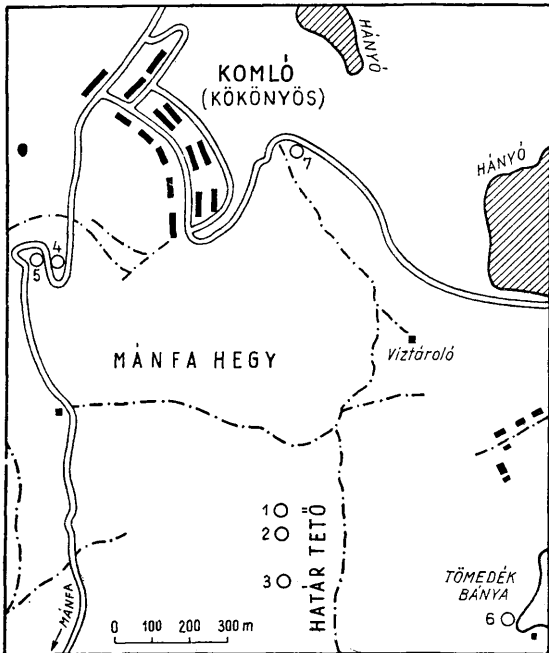
Helvétii rétegsor

Megállapításaink szerint az eddigiekben dacittufának minősített fehérszínű, agyagos tapintású 5—25 cm vastag közbetelepülések három szintben találhatók:

1. a pleisztocén sárga agyagban,
2. a felső-tortonai szürke agyagmárgában
3. a szürke anyagos-agyagmárgás slirrétegekben

Néhány minta főbb vizsgálati eredményeit az I. táblázat tartalmazza.

Az eredményekből kiderül, hogy ezek a közbetelepülések nem vulkáni eredetűek,

1. ábra. A mintavételi pontok helyszínrajza — Рис. 1. Схема местности взятия проб
Fig. 1. Localities of sampling

hanem agyagos-meszes üledékek, amelyek makroszkóposan megtévesztésig hasonlíthatnak az erősen bentonitosodott riolit- és dacituffitokhoz.

Míndezek alapján célszerűnek látszik a tortonai-emeletbeli tufa- és tufitelőfordulásokat részletesebben megvizsgálni. Az eruptív anyagszolgáltatás a tortonai-emeletben valószínűleg sokkal szegényebb volt, mint azt megelőzően. Gyakorlati szempontból sem érdektelen a közbetelepülések közettani és genetikai ismerete, mivel a helytelen anyagmeghatározás téves tektonikai megállapításokra is vezethet.

I. táblázat

A minta száma	A mintavétel helye	CaCO ₃ %	F a u n a	A kőzet anyaga	A kőzet szintje és kora
1.	Mánfahegy	84,93	Foraminiferák : <i>Cibicides lobatulus</i> W. J. <i>Cibicides dutemplei</i> d'O r b. <i>Dentalina approximata</i> Rss. <i>Dentalina</i> sp. <i>Globigerina bulloides</i> d'O r b. <i>Globigerina triloba</i> R s s. <i>Nomion soldanii</i> d'O r b. <i>Textularia</i> sp. <i>Uvigerina</i> sp. Hat. : S i d ó M.	mész-márga	tortonai-emelet sliragyag
2.	Mánfahegy	76,45	Ua.	mész-márga	tortonai-emelet sliragyag
3.	Mánfahegy	81,80	Ua.	mész-márga	tortonai-emelet sliragyag
4.	Pécs-Komló útkanyar	84,71	—	mész-márga	tortonai-emelet szürke agyagmárga
5.	Pécs-Komló útkanyar	80,80	—	mész-márga	tortonai-emelet szürke agyagmárga
6.	Tömedék-bánya	40,54	—	homokos márga	pleisztocén
7.	Komló-kőkőnyösi új műút bevágása	76,64	—	mész-márga	pleisztocén

IRODALOM — ЛИТЕРАТУРА — LITERATUR

1. Noszky Jenő: A komlókörnyéki szénterület földtani viszonyai (Földtani Intézet Évi Jel. 1950.) — 2. Vadász Elemér: Mecsekhegység. — 3. Vadász Elemér: Magyarország földtana.

Новые данные к стратиграфии отложений окрестности местности Комло

Ш. ВЕГ

Производились комплексные исследования на материалах прослоек, находящихся в тортонских слоях угольного бассейна местности Комло.

Результаты исследований (см. таблицу) показали, что часть материала—известковая. Вследствие этого установления все туфовые горизонты должны быть снова изучены, так как они служили основанием для корреляции слоев и выяснения тектонических смещений.

Neue Daten zur Stratigraphie der Beckensedimente aus der Umgebung von Komló

S. VÉGH

Es hat sich von einigen Einlagerungen in den Tortonsschichten aus der Umgebung von Komló, die bis jetzt als Dazituff bekannt waren, herausgestellt — laut den tabellarisch zusammengefassten Untersuchungen —, dass sie aus kalkigem Material bestehen. Daher müssen sämtliche Tuffschichten neu untersucht werden, da die Tuffe in diesem Gebiet wichtige Leithorizonte darstellen, die bei der Analyse der hiesigen intensiven tektonischen Bewegungen und bei der Identifizierung der Schichten unentbehrliche Dienste leisten.

KÜLÖNLEGES ALAKÚ KAVICSOK A MÁTRA ÉSZAKI ELŐTERÉBEN

PARÁK TIBOR

Összefoglalás : Szerző lapos, zsugorodási repedéseket mutató pelites anyagú kavicsokat ír le. Keletkezésük így magyarázható, hogy a tengerpart időszakosan vízzel borított részein lerakódott agyag kiszáradáskor megrepedezett és felcserepedett. Ezek a cserepek a hullámvérésbe kerültek, ott koptatódtak, majd fúrószervezetek lyuggatták meg őket. Később vasszulfidos oldatok járták át a kavicsokat. A bezáró kőzetanyag meszes kötőanyagú kvarchomokkó, tehát a kavicsok anyagától teljesen idegen.

Bartók L. a salgótarjáni 1 sz. kőszéntelep fedőjéből különleges anyagú kavicsokat gyűjtött. Ezek a lapos, kemény, pelites anyagból álló kavicsok világosszürke kvarckavicsok társaságában középszemű muszkovitos, meszes kötőanyagú kvarchomokkóba ágyazódtak be. A kavicsok egyrészen partszegélyi jellegűeknek megfelelően fúrási nyomokat is látunk.

A kavicsok anyaga

Felszínes rátekintésre kétféle színű anyag mutatkozik. Egy külső keményebb kéregként jelentkező, sötétszürke-sötétzöld árnyalatú anyag, és a belső világosszürke finomszemű homokkó anyaga. A két anyagot külön-külön vizsgáltam. A kémiai vizsgálat szerint :

	Oldási maradék	CaCO ₃	Fe ₂ O ₃
Belső, világos anyag	32,2%	21,43%	1,62%
Külső, sötét anyag	31,8%	18,31%	5,00%

Minőségi kémiai elemzés eredményei szerint az Fe két vegyértékű alakban van jelen és az előbbieken kívül nagymennyiségű Al₂O₃ mutatkozott. Mg-ra történt vizsgálatok negatívnak bizonyultak, úgyszintén Mn sem volt kimutatható. Az oldatban jelenlevő Al tartalom arra utal, hogy ez fémoxidos, ill. hidroxidos kötésben van jelen legalábbis részben. Az agyagásványok szilikátos kötésben mutatkozó Al tartalma ugyanis a sósavas oldáskor az oldhatatlan maradékban marad.